"కొండొాలెన్స్ సుబ్రావ్ — నువ్వంత సన్నగా వున్నా లావుపాటి అమ్మాయిని పెళ్ళి చేసుకున్నావటగా." సానుభూతి తెలిపారు మిత్రులంతా క్రొత్తగా పెళ్ళయిన సుబ్బారావుకి. అందుకు సుబ్బారావు నోట్లోంచి వూడిపడిన పసిడి పలుకులివి: "నాకేం భయం? మా నాన్నుండ్లా!"

పత్రిక చదువుతూ విరగబడి నవ్వింది సుజాత.

"ఏమండీ! చూడండి. ఈ విట్టు చదవండి. ఎంత బాగుందో!" నవ్వుతూ అడిగింది భర్తని. శేఖరం తన నీడకు తాను భయపడే వ్యక్తి. నిత్యశంకితుడు అని కూడ చెప్పవచ్చు

విట్టు చదివాడు. ముఖంలో రంగులు మారాయి సుజాత నవ్వు సూటిగా అతని హృదయానికి తగిలింది. సుజాత తనకా విట్టు చూపడంలో అర్థమేమిటి? తాను సన్నగా ఉన్నాడనే కదా, నవ్వు వచ్చేందుకేముందిందులో?

కోదండరావు ఒకరోజు చేతికి కట్టు కట్టుకొని వస్తే వాడి గురించి తన ఆఫీసులో రకరకాలుగ చెప్పుకొని పండుగ చేసుకున్నారు 'ఏమైందిరా చేతికి' అని స్నేహితులు అడిగితే 'బెణికింది' అని చెప్పాడు. 'పెళ్లాం మెలిద్రిప్పి ఉంటుంది అయ్యో పాపం!' అన్నారు వాడు లేదు మొర్రో అని మొత్తుకున్నా. వాడి మొరలెవ్వరూ ఆలకించలేదు. కారణం? వాడు సన్నగా ఉంటాడు!

ఒకరోజు తానూ, సుజాత సినిమాకు వెడుతుంటే సుజాత స్నేహితురాలు రాధ కనిపించింది. వాళ్ళిద్దరూ మాట్లాడుకుంటుంటే తాను కొంచెం దూరంలో నిలబడ్డాడు. 'కాస్త చేయిపట్టుకొని నడవ్వే. మీవారు గాలి కెగిరిపోతారు' అని రాధ నవ్వడం గమనించాడు. తనకు ఎక్కడలేని చిన్నతనం అనిపించింది. ఆమె భర్త ఇంజనీరని సుజాత చెబితే బాహాటంగా యీసడించుకున్నాడు. "రోడ్స్ అండ్ బిల్డింగ్స్"లో పని

చేస్తున్నాడు గామోసు రోలరును తెచ్చు కున్నాడు అని వూరుకున్నాడు. అందరూ తనలాగే గంగాళంలా ఉండాలేమో ఆమెకు తాను సన్నగావుంటే వీళ్ళందరికీ ఏమిటో?

వంటింట్లోకి వెళ్ళి పీటవేసుకొని పుస్తకం చదువుకుంటూ కూర్చున్నాడు. కొంచెం సేపటికి సన్నగా అలికిడైంది. అటువైపు చూశాడు. ఒక్క ఉదుటున ఎగిరి దూరంగా పడ్డాడు. ఒక త్రాచు పాము గోడ అంచువెంబడి ప్రాకుతూ వస్తోంది. 'పాము!' అని బిగ్గరగా అరిచాడు గొంతు తడారిపోయింది. సుజాత కంగారుగా పరుగెత్తుకొచ్చింది.

"ఎక్కడ?"

"అదుగో గోడవారన ఇప్పుడెలా?"

"త్వరగా కఱ్ఱ తీసుకురండి" అనే సరికి, అతని పైప్రాణం పైనేపోయింది. తీరా తెచ్చాక తనను కొట్టమనదు కదా. తనకసలు పామంటే చచ్చే భయం. చిన్నప్పుడు కల్లో వస్తే కెవ్వున కేకవేసే వాడు. నాయనమ్మ ప్రక్కలో పండేసుకొని సముదాయించేది. మిఠాయిలు కొనిస్తానని బుజ్జగించేది.

ప్రక్కింటివాళ్ళను పిలుస్తాను. అని బయటికి పరుగెత్తాడు ప్రక్కింటి శంకర్రావు వచ్చాడు బడితె తీసుకొని. హడావిడిగా బహు ఆర్భాటంతో నాలుగుదెబ్బలు వేశాడు పాము చచ్చి ఊరుకుంది. చచ్చిన పాముచెంత ఛాంపియన్‌లా నిల్చున్నాడు శంకర్రావు. ఇంతలో శంకర్రావు పత్నిమణికూడ వచ్చి భర్త పరాక్రమం గురించి ఒక చిన్న ఉపన్యాసం దంచింది. చివరకి సర్పకథా కాలక్షేపం చేస్తూ ఆ పుణ్యదంపతులు నిష్క్రమించారు. చచ్చిన పామును తీసుకుపోయి బయట పారేసి వచ్చాడు శేఖరం.

"పడుకొని చదువుకోలేకపోయారూ. ఇక్కడికెందుకొచ్చారు?" అంది సుజాత అక్కడ పడివున్న పుస్తకం తీస్తూ. ఆ పుస్తకం పైటిలు చదువుకుంది. "హౌ టు అట్టెయిన్ స్ట్రెన్త్!" "మీరు వెళ్ళి పడుకోండి. నేను ఇల్లు శుభ్రంచేసి వచ్చేస్తాను" అంది పుస్తకం అతనిచేతికిచ్చి. అతను సుజాత తలుపు గడియవేసి వచ్చేవరకు బిక్కుబిక్కుమంటూ కూర్చున్నాడు.

"సుజా, ఎంత పెద్దపామని!" అన్నాడు ఆమెను మాటల్లోకి దింపి తన భయం పోగొట్టుకోవాలని

సుజాత తడిచేతులు చీరకు తుడుచుకుంటూ "ఇంకా దాన్ని గురించే ఆలోచిస్తున్నారా? పడుకోండి" అని మందలించింది.

"ఆ పత్రికలోని జోక్స్ గట్టిగా చదువు."

"నాకు నిద్రవస్తోంది మీరే చదువుకోండి" అంటూ పుస్తకం అతని మంచమ్మీదికి విసిరివేసి గోడవైపుకు తిరిగి పడుకుంది.

నిద్ర పట్టలేదు. భయంగా వుంది. పాము గురించి పదేపదే గుర్తుకువస్తోంది. పాములన్నీ తన మంచంక్రింద పొంచి ఉన్నట్లు అనుభూతి కలుగసాగింది. చివరకి ఎలాగో నిద్రపట్టి భయంకరమైన కల వచ్చింది. అతను ఆఫీసునుంచి వస్తూ (అప్పటికి లాగా చీకటిపడింది) పామును పారేసిన స్థలంలో ల్యాటరీలైటు వేసేసరికి పాము 'బుస్సు'న లేచింది. అంతే పరుగు లంకించుకున్నాడు పాము వెంటబడి తరుముతోంది అతను ఎటు పరుగెత్తినా అది వదలడంలేదు. "పాము! పాము!" బిగ్గరగా అరిచాడు. మెలకువ వచ్చేసరికి గోడ గడియారం గంటలు కొడుతోంది. అంతా చీకటిగా ఉంది. కిటికీ తలుపులు దబదబ కొట్టుకుంటున్నాయి గాలి "బుస్సు" మంటూ వీస్తోంది అసలా పాము పూర్తిగా చచ్చిందో లేదో? కొంప దీసి బ్రతికిందా ప్రక్కింటి శంకర్రావును పిలిపించి కొట్టించినందుకు అది నేరుగా తన మంచమ్మీదికే వచ్చి ముద్దు పెట్టుకుంటుంది. మంచంమీంచి మెల్లిగా క్రింద అడుగుపెట్టాడు ఒక్క అంగలో సుజాత మంచం చేరుకున్నాడు. మంచం కిర్రు మనేసరికి ఆమెకు మెలకువ వచ్చింది. "కొంచెం ప్రక్కకు జరుగు" అన్నాడు. "అబ్బ! అక్కడే పడుకోకూడదా. యిరుగ్గా ఉంది" అంది నిద్రలో.

ఉదయం నిద్రలేవగానే ప్రక్కమీద అర్ధాంగి లేదు. తెలతెలవారుతోంది. కాకులు అరుస్తున్నాయి. అతను లేచాడు. నిద్రమత్తులో ఆలోచించాడు. చెంగున మంచమీంచి క్రిందికి గెంతాడు గట్టిగా. ఒళ్ళు విదిలించి. తలుపు దగ్గరగావేసి బింగుళ్ళు తీయ నారంభించాడు వినాయకుడికి బింగుళ్ళంటే చాల యిష్టమట. అందుకే అంత గానయ్యాడు శేఖరం ఆ పద్ధతే మొదలెట్టాడు. ఐదునిముషాల్లో వంద దాటించాడు. చెమట ఏరులై పారుతున్నా పట్టుదల సడల దల్చుకోలేదు. బలంగా ఊపిరి పీలుస్తూ రొప్పుతున్నాడు. కూర్చుంటే లేవలేకపోతున్నాడు లేస్తే కూర్చోవడం కష్టమైపోతోంది. ఉత్సాహం ఎంతపనైనా చేయించగలదు. "నూట యిరవై ...నూటయిరవై ఒకటి....నూట యిరవై....రెం...." ఇంతలో శ్రీమతి తలుపు చాటునుంచి ఫక్కున నవ్వి పరువు తీసింది.

అలాగే నిలబడిపోయాడు! సుజాత తలుపు తెరిచి "ఊఁ, కానివ్వండి" అంది నవ్వుతూ. అతను చిన్నబుచ్చుకున్నాడు.

"హౌ టు అట్టెయిన్ స్ట్రెంత్!" అంది అతన్ని మరింత ఉడికిస్తూ. "ఇంకో పదిరోజుల్లో మీరు హెల్ప్‌లెస్ అయిపోతారు."

"ఊఁ—" అని మూలిగాడు.

"స్నానంచేసి రండి. ఎక్సర్‌సైజెస్ బాత్‌రూమ్‌లోకూడ మొదలెట్టేరు?"

"ఆఁ కాఫీ అయిందా"

"ఈ రోజు మిల్క్ త్రాగండి. కన

"కొండంత గుమ్మడి కత్తిపీటకు లోకువంటార్లే చిట్టీ!"

రత్తు చేశారు కదా."

బాత్‌రూమ్‌లో జొరబడి తలుపు దభీమని వేసుకున్నాడు.

స్నానం ముగించివచ్చి వంటగదిలో కూర్చున్నాడు ఆలోచిస్తూ. స్వీటుహార్టు పాలు తీసుకువచ్చింది.

"వద్దు. నాకు కాఫీ కావాలి."

"కాఫీ యివ్వను పాలే. ఇష్టమైతే త్రాగండి. లేకపోతే హోటలుకెళ్ళండి."

అతను లేచాడు. గబగబా షర్టు తగిలించుకున్నాడు. ట్రౌజరు వేసుకొని బయలుదేరబోతున్నాడు.

"అయితే పాలు త్రాగరన్నమాట."

అతను జవాబివ్వలేదు. "తలుపేసుకో" అన్నాడు బయటికి వెళ్ళబోతూ.

"ఏమండీ!"

వీధిలో అడుగుపెట్టాడు.

"కాఫీ త్రాగుదురు రండి" అంటూ తలుపుదగ్గరికి వచ్చింది సుజాత.

గిరుక్కున తిరిగి ఒక్కసారి కోపంగా చూచి వెళ్ళిపోయాడు.

హోటల్లో కాఫీ, టిఫిన్ చేసి (తిని) వచ్చి, టేబిలుమీద ఉన్న తాజా వార్తాపత్రిక చేతికి తీసుకొని కూర్చున్నాడు. సుజాత టిఫిన్ తీసుకొనివచ్చి ప్రతిమాలింది. 'రాక్షసీ!' అని ఛీవరించుకున్నాడు.

"ప్రేయసీ అనడం పోయి రాక్షసీ అంటారేమిటండీ" అని బుంగమూతి పెట్టి.

అతను ప్లేటు విసరికొట్టాడు. ఉప్మా చెల్లాచెదరుగా నేలమీద పడింది.

"ఏమైందండీ మీకు?" అంది విస్తుపోతూ. 'వద్దని చెబితే నేనైనా తినేసి ఉందును కదా.'

"తిను, తిను! నాకంటె డబుల్‌గా."

"చిన్న కత్తికి పెద్దా కాయ....అంటారు కదండీ!"

'ఆసలు మీకు పెట్టకుండా నేనేమైనా తింటున్నానండీ"

ఆతను ఆక్రోశం పట్టలేక.

"మరి నన్నెందుకు హోటలుపాలు చేశావు నేనిలా సన్నగావుంటే నువ్వెందుకంత లావున్నావు?"

"ఎంత లావున్నాను?"

"టేపు తెచ్చి కొలవాలా?"

సుజాత కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. ముఖం పక్కకు త్రిప్పుకుంది.

"ఛీ ఛీ—నిన్ను చేసుకునే యిలా అయ్యాను."

సుజాత ఏడుస్తూనే కోపంగా అరిచింది. "ఇదివరకెలా వుండేవారు?"

ఇదంతా చేసింది ఆ శ్రీహరి గాడు. తన బంధుకులంలో ఒక సన్నాసి "పెళ్ళి చేసుకోరా లావైపోతావు" అని దిక్కుమాలిన సలహాయిచ్చాడు. తాను ససేమిరా అన్నాడు. అందరూ ఆశమాహి పెళ్ళి చేశారు. పెళ్ళయి రెండేళ్ళయినా ఒక్క వీసమెత్తు బరువు రాలేదు. రెండంగుళాలు పొడవు ఎదడం తప్ప.

డాక్టరు సలహా అడిగితే బిల్లు పెంచి తన జేబుకు చిల్లు వేశాడు.

సుజాత వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తోంది.

"ఎందుకిలా ఏడవడం? ఇరుగూ పొరుగు చూస్తే నేనేమో నిన్ను బాధలు పెడుతున్నట్లు అనుకోమనా? ఈ ఇంట్లోంచి ఎంత తొందరగా బయట పడితే అంత మంచిది'—బొబ్బలు పెడుతూ వీధిలో పడ్డాడు. సుజాత ఏడ్చి ఏడ్చి కన్నీరు యింకి మామూలు స్థితికి వచ్చింది. ఇల్లంతా పడిన ఉప్మా ప్లేటులోకి ఎత్తి ఇల్లు తుడిచింది.

పదకొండున్నర అవుతోంది. వీధి తలుపు తట్టిన చప్పుడు వినిపించేసరికి

వెళ్లి తలుపు తెరిచింది.

"మీరా! ఆఫీసుకు వెళ్లలేదూ?"

శేఖరం కుంటుతూ యింట్లోకి వచ్చాడు.

"కాలికేమైంది? ఆ కట్టేమిటి?"

"నీ పాతివ్రత్య మహిమ నన్నిలా వెంటాడి కాపాడుతోంది" దారిలో ఆలోచించుకొని వచ్చేడు ఈ డైలాగు.

ఆమెకు నోట మాట రాలేదు.

"ఆసుపత్రికి వెళ్ళారా!"

"ఆఁ ఏదో తమ దయవల్ల"

"నెప్పిగా ఉందా?"

"ఁబ్బే చల్లగా ఉంది"

"చల్లగా ఉంటే ఆఫీసుకు వెళ్ళవచ్చుగా"

"ఎం? నేను యింట్లో ఉంటే నీకు బాగుండదా?"

ఆ తరువాత ఆమె ఏమీ అడుగలేదు. శేఖరానికి తన ఆఫీసు బడుద్ధాయిల విషయం బాగా తెలుసు. అసలు ఈ సన్నగా ఉండడమే ఒక శాపం. దానికి తోడు భార్య కాస్త [illegible]టంగా ఉంటే అందరికీ వేళాకోళం. ఇంక ఆ భార్యా భర్తలగురించి బుర్ర బద్దలుకొట్టుకోవడం వాళ్ళగురించి పరిశోధనలు. ప్రచారాలు వగైరా ఆ ప్రచారాలు చేయండనలు తన ఆఫీసులో సత్తి డిద (సత్యంగాడికి) కోనేటిరావుగాడికి ఆ రాత్రి నిద్రపట్టదు. ఇలా కుంటుకుంటూ తాను ఆఫీసుకు వెళితే 'వాడి పెళ్లాం వాడి కాలు త్రొక్కి ఉంటుందనో, లేక యిలాంటిదే ఏదో దుష్ప్రచారం చెయ్యక మానరు. తన గాయం గురించి వ్యంగ్య పరామర్శలు తప్పవు. ఈ పరిస్థితిలో ఆఫీసులో వాళ్ళ కంటబడేటంత ప్రమాద సంఘటన యింకోటి ఉండదు. తాను రోజూ చూస్తున్నాడుగా కోదండరావు అవస్థ. అందుకనే ఒక లీవు లెటరు వ్రాసి పడేశాడు హాస్పిటలు నించి వస్తూ తనకు దేవుడిలాగ ఎదురైన తన ఆఫీసు ప్యూను కైలాసం చేతికిచ్చాడు హాజరు పట్టీలో గుచ్చమని ... ఈ కైలాసంగాడుగాని చెప్పడుగదా తనకు కాలికి దెబ్బతగిలిన సంగతి? అరె! తనకా ఆలోచనే తట్ట లేదు! అసలు వాడికీ కనిపించకుండానే బాగుణ్ణు. తన యింటిపనిచేసే సుబ్బులు మొగుడు చేతికిచ్చివుంటే సెలవు చీటీ ఆఫీసులో పడేసి వచ్చును. అసలప్పుడు యింత ఆలోచన రాలేదు. ఈ రోజు ఎలా ఉంటుందో ఆఫీసులో?.... అందరూ తన గురించే మాట్లాడుకుంటూ ఉంటారు

కోనేటిరావుగాడు పంచె ఎగదీసి కళ్ళజోడులోంచి గుడ్లు మిటకరించి చేతులు త్రిప్పి త్రిప్పి చెబుతుంటాడు అందరికీ తనగురించి. సత్తిగాడుకూడ చాలా బిజీగా ఉంటాడు

మంచనటిరోజు ఆఫీసుకెళ్ళగానే గుస గుసలు గమనించాడు. సత్తిగాడి పల కరింపు వికటంగా తోచింది. కోనేటిరావు నాలుక బయటపెట్టి ముఖం పైకెత్తి

వత్వారం కళ్ళజోడులోంచి చూచిన చూపులు భరించలేక పోయాడు. తనే మంత చేతకాని వాడయ్యాడు?

సాయంత్రం లోకల్ లైబ్రరీలో 'ఇన్‌ఫీరియారిటీ కాంప్లెక్సు' అనే పుస్తకం చూచాడు. ఇంటికి తెచ్చుకొని తెల్లవారుజామువరకు పఠించాడు. 'నౌ యువార్ ఆల్ రైట్' అన్న చివరివాక్యం చదవగానే శేఖరానికి ఏనుగంత శక్తి వచ్చింది.

"మనం సాధారణంగా మన తెలివిలో పది పర్సెంటే ఉపయోగిస్తున్నాము. తొంభై పర్సెంటు వరకు నిరాటంకంగా ఉపయోగించవచ్చును. అందువల్ల మనం ప్రతిరోజు సాధించే ప్రయోజనాన్ని తొమ్మిదిరెట్లు పెంచుకో వచ్చును. అందుకు చెయ్యవలసిందంతా ఒక్కటే. ప్రతి చిన్నపనిని ఎక్కువ తెలివి తేటలు ఉపయోగపెట్టి (తొంభై పర్సెంటు) ఒక గొప్ప పని చేస్తున్నామని భావించి పూర్తి చెయ్యడమే!" శేఖరానికి పై వాక్యాలు బాగా నచ్చాయి. నిజమే! తాను ఎప్పుడు తెలివి ఉపయోగించాడు గనుక? డిస్క్రిప్షన్ యీజ్ ది బెటర్ పార్ట్ ఆఫ్ వాలర్! హ హ హ రేపటినుంచి అన్నీ మెదడు ఉపయోగించి చెయ్యాలనుకున్నాడు.

తెల్లవారుజామున ఐదుగంటలకే నిద్ర లేచాడు. స్నానం గీనం ముగించివచ్చి ఈజీచెయిర్‌లో కూచున్నాడు ఆలోచిస్తూ. శ్రీమతి తెచ్చిన టిఫిన్ అలాగే ఈజీ చెయిర్‌లోంచి కదలకుండా తీవిగా ఆరగించి కాఫీ సేవించాడు. రాత్రంతా నిద్ర లేనందు వలన మత్తుగా నిద్ర పట్టింది.

"సుజాతమ్మా" అంటూ వీధిలోంచి ప్రక్కింటి కామాక్షమ్మ కేక వినిపించి మెలకువ వచ్చింది. ప్రొద్దున్నే ఏమి ముంచు కొచ్చిందో ఏమో! సుజాత స్నానం చేస్తోంది.

తానే వెళ్ళి తలుపు తీశాడు. "సుజాత లేదా!" అంది. స్నానం చేస్తోందన్నాడు. ఆవిడకు నాలుగు శేర్లు పాత బియ్యం అరువు కావాలిట. వాళ్ళింట్లో పాత బియ్యం కొరత గురించి ఒకటే వాగుతోంది! ఆ ఏకరువులు వింటూ పరమ యిబ్బంది పడ్డాడు. త్వరగా పంపితే గాని మనస్సు స్థిమితంగా ఉండనిచ్చేట్లు లేదు.

అటకమీద బియ్యమ్మూట ఉంది. క్రిందికి దించడానికి బరువుగా వున్నా. జరజరా క్రిందికి లాగి ప్రక్కకు గెంతాడు. దురదృష్టవశాత్తు అది అతని దెబ్బతగిలిన కాలిమీద పడింది. కెవ్వు మన్నాడు.

"జాగ్రత్త నాయనా" అని కామాక్షమ్మ హెచ్చరించింది అంతా అయిపోయాక. అప్పుడే స్నానం పూర్తిచేసి వస్తున్న సుజాత బియ్యమ్మూట పడిన చప్పుడుకు పరిగెత్తు కొచ్చింది. పాదం మంట పుడుతుంటే అతను ముఖం చాటు చేసుకున్నాడు.

"ఇలాంటి పనులు చెయ్యవద్దంటే

వినరు.''

అతనికి తల తీసేసినట్లయింది. ఇలాంటి పనులంటే బరువైన పనులనే కదా దాని అర్థం. తానంత శక్తిలేనివాడా? తన చేతకాని తనాన్ని బాగా వేలెత్తి చూపించిందన్న మాట కామాక్షమ్మ ముందు. ఆవిడ అసలే కొరివి ఇంకో ఐదు నిముషాల్లో తాను బియ్యమ్మూట కాలిమీద వేసుకున్న వృత్తాంతం వీధంతా తెలిసిపోతుంది. పెళ్ళామే! కొంచెమైనా జ్ఞానం ఉండక్కర్లేదా? ఏది అనాలో ఏది అనకూడదో తెలీదూ? ఎంత పొగరెక్కిందీ! తనంటే అంత అలుసన్నమాట!

సుజాత కామాక్షమ్మకు బియ్యం కొలిచివేసి పంపింది.

"సుజా! యిలారా." అని సాదాగా పిలిచాడు. సుజాత దగ్గరికి వచ్చింది. "ఫెడీ" మని చెంపమీద వేశాడు. చెంప బూరెలా పొంగింది. ఈ ఆకస్మిక సంఘటనకు ఆమె కళ్ళలోంచి రెండు కన్నీటి బిందువులు రాలాయి.

"పళ్ళు దగ్గర పెట్టుకొని మాటలు రానియ్యి. నాలుక పీకేస్తాను జాగ్రత్త!" గర్జించాడు.

అతని ముఖం చూడలేక ప్రక్క గదిలోకి వెళ్ళిపోయింది.

అక్కడ ఏడ్చుకుంటుంది కాబోలు తిరిగ్గా. ఈ అనుభవం చాల క్రొత్తగా ఉంది. తానెప్పుడూ సుజాతను కొట్టలేదు. అందుకే తనతో అంత చనువుగా మాట్లాడుతుంది. అందుకే తనకేమీ కోపం రాదు గాని. కామాక్షమ్మ సమక్షంలో....

"తలుపు వేసుకో. నేను పోతున్నా." ఆలోచిస్తూ బయలు దేరాడు. ఇలా నాలుగు రోజులు వాయిస్తేగాని యిక నోరెత్తదు, అనుకున్నాడు. అరచెయ్యి చిమచిమా అంటోంది తన ఘనకార్యాన్ని చాటుతూ. "స్పేర్ ది రాడ్ అండ్ స్పాయిల్ ది వైఫ్" అనుకున్నాడు.

తలవంచుకొని నడుస్తూ పోతుంటే గాంధీ చౌకు దగ్గర బ్రేకు పడింది. ఎవరో పిలిచినట్లు వినిపించి వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. రాధ! తనగురించి కామెంట్ చేసిన తన అర్ధాంగి పరిచయస్తురాలు. కాని తనను పిలిచింది మగ గొంతు. ఆమె ప్రక్కన నిల్చున్నతను దగ్గరికి వచ్చి "ఏరా శేఖర్! బాగున్నావా? ఎన్నాళ్ళైంది నిన్ను చూచి—" అని పలకరించాడు. వాడు ఇంటర్‌లో క్లాసుమేటు. అప్పుడు రాధ భర్త అని కూడా పోల్చుకోగలిగాడు. రాధ కొంచెం దూరంలో నిలబడి గమనిస్తోంది. 'ఒరేయ్ శ్రీనివాసులూ! ఇదేమిటి యిలా అయ్యావ్! ఏ రోలరు క్రింద పడ్డావురా. యిలా అప్పడంలా తయారయ్యావ్. అయ్యో. పాపం!" తడుముకోకుండా బిగ్గరగా అన్నాడు.

"అరవకురా. మా ఆవిడ యిక్కడే

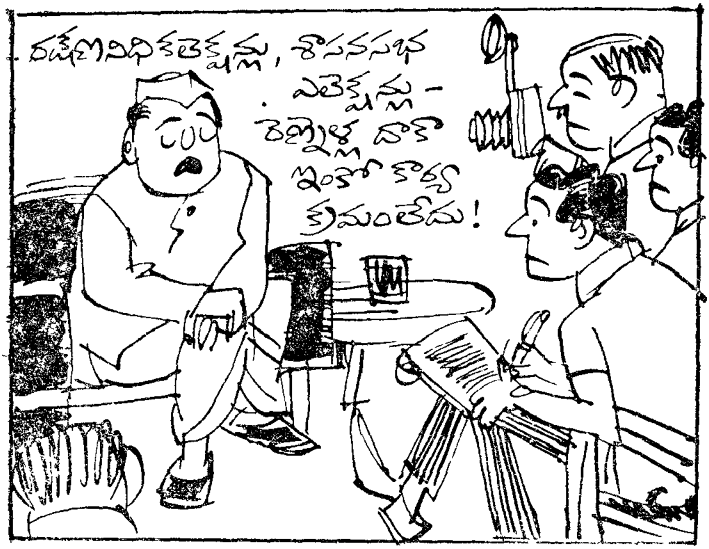

ఉంది." మెల్లగాఅని, "రాధా యిలారా. వీడు నా స్నేహితుడు. ఇది నా భార్య రాధ!" పరిచయం చేశాడు.

"నమస్కార మండీ!"

"నమస్కారం!" అన్నాడు ఘాటుగా.

"ఔనుగాని, నేను నిజంగా సన్నగయ్యా నంటావా?" డౌటులో పడ్డాడు శ్రీనివాసరావు.

"అక్షరాలా. అలా యిలానా. అట్లకర్రక్రింద అప్పచ్చిలా."

"ఏమోరా నేను నమ్మలేకుండా ఉన్నాను."

"నువ్వు ఎప్పుడు నమ్మావుగాని — అసలు మనం చదువుకునే రోజుల్లో ఎంత వెయిటు ఉండేవాడివి! నాకు సరిగ్గా జ్ఞాపకం. నూట ఏభై పౌన్లు .... కాదు నూట అరవై! ...ఇప్పుడు చూడు నూట పది కంటె ఒక గురుగింజ తక్కువే ఉంటావుగాని ఎక్కువ ఉండవు"

"అరె! మొన్న రైల్వేస్టేషన్లో చూస్తే నూట పాతిక ఉన్నాను!"

శేఖరం పొట్ట చెక్కలయ్యేలా నవ్వాడు. "పోయి పోయి ఆ రైల్వే స్టేషన్లోని వాటి మాట నమ్మావా? అవన్నీ చెడిపోయిన మెషీన్లురా బాబూ. ఇంకా చెప్పు. మీ ఆవిడ ఉంటుంది ఒక నూట పాతిక పట్టు నూట ముప్ఫయి. అయామ్ సారీ బ్రదర్. నాకు బాధగా ఉంది. నువ్వు చాల వీక్ అయిపోయావు. అసలు పెళ్ళి కాక ముందు...."

"పోనీలేరా—ఈ మధ్య టైఫాయిడ్ కూడ ఒకటి వచ్చింది—ఇంతకీ నువ్వు

ఫూర్లో ఏం చేస్తున్నావు?"

"ఆఁ ఏదో— చూడీసీ—"

"వస్తారా—మా ఆవిడ చీర కావాలని పోరు పెడుతోంది. షాపింగ్‌కి బయలు దేరాము ప్రొద్దున్నే...."

"ఇప్పుడు మన లాంటి వాళ్ళకు మీన్ మీ మిసెస్ లాంటి వాళ్ళకు సరిపోయే చీరలు దొరకడం చాల కష్టంరా. అన్నీ ఆరు గజాలు ఏడు గజాలూను— మీ ఆవిడకు సరిపడే చీరలు స్పెషల్‌గా నేయించుకోవడం ఉత్తమమేమో!" నోటి తీట తీర్చుకున్నాడు.

ఆఫీసులో అడుగు పెట్టానే కోనేటి రావు ఎదురయ్యేసరికి రక్తం గడ్డకట్టింది. తనను చూచి సకిలించాడు. తొమ్మిదిన్నర యింది. ఇంకా ఎవ్వరూ రాలేదు. కోనేటి రావు కాఫీకి వెళ్ళాడు. చుట్టూ చూసి సత్యం సీటుదగ్గరకి పోయి టేబిలు సొరుగు లాగాడు. అందులో ఆఫీసు ఫైళ్ళు సురక్షితంగా దాచబడి ఉన్నాయి. "ఇమ్మిడియేట్" అని ముద్రఉన్న కొన్ని ముఖ్యమైన కాగితాలు అందులోంచి చించి ముక్కలు చేసి మూడవ అంతస్తు కిటికీలోంచి విసిరి పారేశాడు. తిరిగి అన్నీ యథాతథంగా సర్ది గుట్టుగా తన సీటులోకి వచ్చి కూర్చున్నాడు. "ఈ దెబ్బతో పిత్తిగాడి ఆటకట్టు" అని తృప్తిగా గాలి పీల్చాడు.

పది గంటలయ్యేసరికి టైపు మిషను టకటకలు, కుర్చీల బరబరలు, కాగితాల పరసరలు, వగైరాలతో ఆఫీసు సందడిగా తయారైంది.

పదకొండు గంటలవుతోంది. ప్రక్క సీటులోని కోనేటిరావు దేనికోసమో టేబిలు మీద ప్రతి వస్తువును తడుముతున్నాడు. శేఖరం లేచివెళ్ళి "ఏమిటండీ వెదుకుతున్నారు?" అన్నాడు.

"నా కళ్ళజోడు."

"కళ్ళజోడు లేకపోతే మీరు...."

"చూపు సరిగా ఆనదు."

"ఎక్కడ పెట్టారు?"

"ఇక్కడే టేబిలుమీద. ఎక్కడో కొంచెం వెదకి పెట్టండి బాబ్బాబు."

"అలాగే అంత మాత్రానికేనా?" అని వెదకినట్లు వెదకి ఫైళ్ళ చాటున పడి వున్న కళ్ళజోడు జేబులో పడేసుకున్నాడు. కోనేటిరావు ఏదో గొణుగుతున్నాడు. టేబిలుమీది వస్తువుల్ని చిందర వందర చేస్తూ. శేఖరం మెల్లగా కళ్ళజోడు జేబులోంచి తీసి చెత్తబుట్టలోని కాగితాల అడుగున పడేసినాడు. ఇఁక కనుక్కోవడం వాడి బ్రహ్మతరం కాదు. అనుకున్నాడు.

"అబ్బే కనబడ్డం లేదండీ!" అన్నాడు ఏమీ ఎరగనట్లు

కొంచెంసేపటికి నలుగురూ మూగారు సహాయ పడ్డానికి. "ఇంట్లో ఏమైనా మరచి పోయారేమో?"

"లేదు బాబూ, ఇఁట్లో మరచిపోతే ఇంతదూరమెలా రాగలను?—అవి లేక

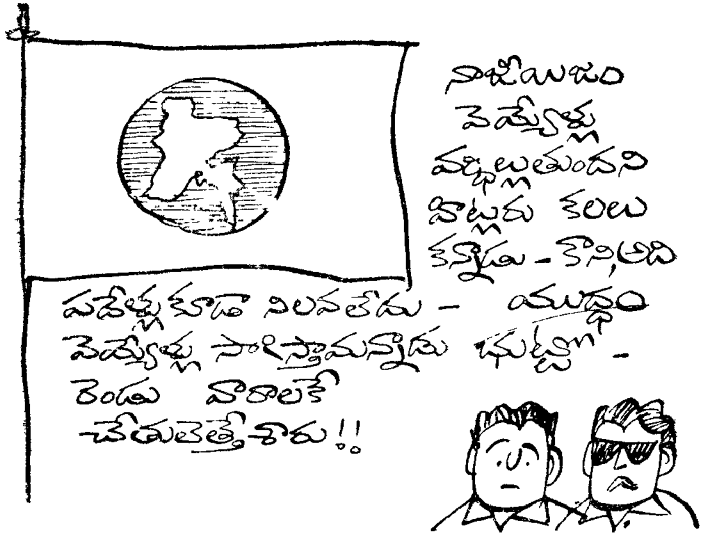

పోతే నాకసలే కళ్ళు కనిపించవు.''

''ఈ రోజు ఆఫీసుకు ఇన్స్పెక్షను ఉందికదూ? ఔనౌను. కళ్ళజోడు అవసరమే.''

''నువ్వు స్పేరుగా మరో కళ్ళజోడు ఉంచుకొని ఉండవలసింది. దీన్ని వెదకడానికి.''

ఇంతలో ప్యూను అఫీసరు పిలుస్తున్నాడని కోనేటిరావుకు వర్తమానం తెచ్చాడు. నలుగురు కలిసి చేతులుపట్టుకొని కోనేటిరావును ఆఫీసరు గదిలోకి నడిపించుకు వెళ్ళారు.

ఆఫీసరు విస్మయం చెందాడు. ''మీరంతా ఎందుకు వచ్చారు?''

''ఇతనికి దారి చూపడానికి. పాపం! కళ్ళజోడు పోగొట్టుకున్నాడు సార్. ప్రొద్దున్నే ఎవరి ముఖం చూచాడో!''

''చాల్లెండి. మీరంతా వెళ్ళండి.''

''మరి తిరుగు ప్రయాణానికి....''

''ప్యూన్నిచ్చి పంపుతాను. వెళ్ళండయ్యా అంటుంటే. వెళ్ళి మీ పనులు చూసుకోండి. పైగా ఈ రోజు ఆఫీసు ఇన్స్పెక్షనాయె.''

ఒక్కొక్కరే బయటికి వచ్చి తలుపు ప్రక్కన పొంచి వింటున్నారు.

''ఆఁ ఏమిటయ్యా కోనేట్రావ్! మంత్లీ రిటర్న్స్ సంగతి ఏంచేశావ్?''

''ఉన్నాయి సార్. నా కళ్ళజోడు...''

''నీ కళ్ళజోడు సంగతలా ఉంచు. ముందా రిటర్న్స్ మధ్యాహ్నానికి కంప్లీట్ అయ్యేట్లు చూడు.''

''కళ్ళజోడు లేకపోతే ఎలా సార్...''

"క్రొత్తవి తెచ్చుకోవచ్చు లేవయ్యా. ముందా రిటర్న్స్ సంగతి చూడు. వెళ్లు. ఒరేయ్! బసప్పా." కాలింగ్ బెల్ నొక్కాడు.

"అయ్యా" చేతులు కట్టుకొని నిల్చున్నాడు ప్యూను.

"ఇతన్ని తీసుకెళ్ళు."

"రండి" చేయిపట్టుకొని బయటికి తీసుకువచ్చాడు కోనేట్రావును. అందరూ మూగారు.

"చూడన్రా. కళ్ళజోడు లేకపోతే పనెలా చేసేదిరా" అన్నాడు కోనేట్రావు దీనంగా. అందరూ కలిసి కోనేట్రావు తరపున ఒక డెలిగేట్‌ను పంపించారు ఆఫీసరు గదిలోకి.

"సార్! ఆయనకు కళ్ళజోడు పోయినందువల్ల కళ్ళు బాగా కనబడవు. నేనా రిటర్న్స్ పూర్తిచేస్తాను. మధ్యమధ్య నా పనికూడ చూసుకుంటూ ఉంటాను. అతనికి ఒక్కరోజు లీవు గ్రాంట్ చేయండి" అని గొణిగాడు డెలిగేట్.

"ఏదీ అతన్నిలా లోపలికి పంపు" ఆర్డరు జారీచేశాడు ఆఫీసరు.

మళ్ళీ కోనేటిరావు లోపలికి తీసుకు రాబడ్డాడు. ఆఫీసరు తన కళ్ళద్దాలు తీసి కోనేటిరావుకు తగిలించి "ఇవెన్ని?" అన్నాడు మూడు వ్రేళ్ళు ముచ్చటగా చూపుతూ.

"మసగ్గా ఉంది సార్."

ఆఫీసరు లీవు గ్రాంటుచేశాడు.

మిత్రబృందం ఒక మనిషిని తోడిచ్చి కోనేటిరావును రిక్షా ఎక్కించి జాలిగా వీడ్కోలు చెప్పారు.

"వాడికి రోజంతా అంధకార బంధురం" అని నవ్వుకున్నాడు శేఖరం.

ఒంటిగంట అయింది. అందరూ లంచ్‌కి వెళ్ళారు. ఇద్దరుముగ్గురు మాత్రం ఉన్నారు. శేఖరం తలవంచుకొని దీర్ఘాలోచనలో మునిగిపోయాడు.

సత్యం ఒక టిఫిన్‌ప్లేటు తీసుకువచ్చి అతని ముందుంచి, 'నాకీ రోజు పది రోజుల ఓ.టీ. వచ్చింది భాయ్! తీసుకో' అన్నాడు. అక్కడున్న ముగ్గురిదగ్గర మూడు ప్లేట్లు అలాగే ఉంచాడు. తరువాత కాఫీకూడ స్వయంగా సర్వుచేశాడు.

శేఖరం స్తబ్ధుడయ్యాడు.

ఆరోజు ఇన్స్పెక్షను కాన్సిల్ అయింది.

సాయంత్రం ఆఫీసర్ వస్తుంటే సత్యం దేనికోసమో వెదుకుతున్నాడు. బహూశా తాను చించివేసిన కాగితాల కోసమేనేమో! ఎవరో అడిగారు. "ఏమిటండీ వెదుకుతున్నారు? మీ కళ్ళజోడు గాని కనిపించడం లేదా?"

"కాదు. కాగితాలు కనిపించడం లేదు." దీనంగా ఉంది ఆ గొంతు. "కలెక్టరుచేత సంతకాలయిన కాగితాలు ఈ ఫైల్లోనే ఉంచాను. అవి దొరక్క—

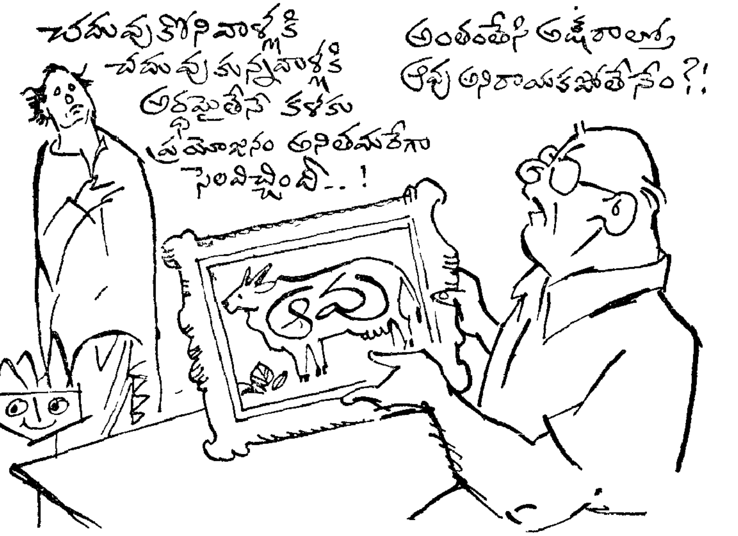

పోతే నా కండిషనే బ్యాడ్ గా ఉంటుంది."

"అంటే ఉద్యోగం పోతుందనా?"

"అదేమాట ఆఫీసరుగారన్నారు." కంఠం వణుకుతూ చెప్పాడు.

శేఖరం బయటికి వచ్చాడు. ఆరోజు జరిగిన సంఘటనలు ఘోస్టులాగ తనను వెంటాడుతుంటే పార్కులోకి వెళ్ళి పచ్చికమీద పడిపోయాడు.

బాగా చీకటి క్రమ్మాక యింటిదారి పట్టాడు. బస్సులు, మోటారుకార్లు జయ్యిన పరుగెడుతున్నాయి. తీక్షణంగా కళ్ళకు కిరణాలు—దూరమౌతున్న వెలుగు.

ఇంటికి చేరుకునేసరికి వాకిట్లో బావమరది ఎదురయ్యాడు.

"ఎప్పుడు వచ్చారు?" అన్నాడు శేఖరం ముఖాన్ని వికసింపజేసి.

"మధ్యాహ్నం వచ్చాను చెల్లాయిని చూసిపోదామని. మీరెలా వున్నారు? అర్జంటు పని ఉంది. ఎనిమిది గంటల ట్రెయినుకు షోలాపూరు వెళుతున్నాను. ఎక్కువసేపు నిలవనందుకు మరేమీ అనుకోకండి బావగారూ!" అని వెళ్ళిపోయాడు బావమరిది.

"అలా గొంతు కూర్చున్నారేమిటి? స్నానం చేద్దురు రండి" అని భార్య పిలవగానే లేచి నుంచున్నాడు.

"నాకు ఓపికలేదు. అన్నం పెట్టు" అన్నాడు బట్టలు మార్చుకుంటూ. విజానికతని మనసును ఆలోచనలు ఆవరించాయి. ఏ పనిమీద మనసు పోవడం లేదు.

భార్య బలవంతమ్మీద, ఎదురుచెప్పే

ఓపికలేక స్నానంచేశాడు. పరధ్యానంగా భోజనం చేసివచ్చి తలక్రింద చేయి పెట్టుకొని పడుకున్నాడు. రేపు ఏమవు తుంది? సమస్యలు తెచ్చిపెట్టడం సులభం. పర్యవసానం ఊహకుకూడ అందదు. తన మూలంగా ఒక వ్యక్తికి ఉద్యోగం ఊడడం తనెప్పుడూ ఊహించలేదు. చెత్తబుట్టలోని కళ్ళద్దాలు రేపటికి అక్కడే ఉంటాయా?

చల్లనిచెయ్యి తగిలేసరికి ఉలికిపడ్డాడు. సుజాత!

''ఏమిటాలోచిస్తున్నారు?''

''ఏమీలేదు.''

కొంచెంసేపు నిశ్శబ్దంగా గడిచింది.

''ఈ వాచీ చూడండి.''

''ఎక్కడిది?''

''బాగుందా? మా అన్నయ్యిచ్చాడు. మీకే.'' అతని చేతికి కట్టింది.

''చాల బాగుంది. నీకే యిచ్చి వుంటాడు. నీవే ఉంచుకో.''

''నాకెందుకండీ వంటింట్లో పడివుండే దానికి. ఈ నల్లస్ట్రాపు మీ తెల్లనిచేతికి ఎంతో అందంగా ఉంది'' అతని కళ్ల లోకి చూస్తూ అంది.

''సుజా! ఇలా దగ్గరికి రా.''

''ఏం?''

''కూర్చో.'' ఆమె కూర్చుంది.

ఆమె చెంపమీద సున్నితంగా చేయి వేసి నిమిరాడు. అతనికి దుఃఖం ముంచు కొచ్చింది

''అరరె! ఏడుస్తున్నారే ఏడవకండి. నాకు బాగాలేదు.'' ఓదార్చబోయింది.

''నేనీరోజు చేసినపనికి నాకు ఒంట్లో జ్వరంగా ఉంది.''

''జ్వరమా! అబ్బా! ఒళ్ళంతా వేడిగా ఉందే! టెంపరేచర్ చూడనా?''

''అవసరం లేదు. ఇది మామూలు జ్వరం కాదు.''

వింతగా చూచింది అతనివైపు. ''మీరు ఎందుకో బాధపడుతున్నారు?''

''నేను నీ జీవితంలోంచి శాశ్వతంగా సెలవు తీసుకోవాలనుకుంటున్నాను. చివరి ప్రార్థన. ఉదయం నేను చేసిన పనికి నన్నొక అమాయకునిగా భావించి క్షమించు.''

''పెద్దమాటలే మాట్లాడుతున్నారు. నా జీవితంలోంచి సెలవు తీసుకోవడానికి కారణం?''

''నేను నీకు అర్హుణ్ణి కాను.''

''అర్థమైంది. మీ జ్వరానికి నేను ట్రీట్మెంటు ఇవ్వగలను'' వంగి అతని నుదుట పెదవులతో ఒత్తింది.

''చెంప నొప్పిగాలేదా?'' అనుమా నంగా అడిగాడు. అతని పెదవుల్ని ఆమె మృదువైన వ్రేళ్ళు నొక్కాయి.

''మీరేం చేసినా నాకు సంతోషమే. ఈ క్షణంనుంచి నా చెంపమీద మీరేం చెయ్యడానికైనా లైసెన్సు గ్రాంటు చేస్తున్నాను. కావాలంటే ఇంకొక్కసారి నా చెంపమీద .... వేసి చూడండి'' గుసగుసగా అతనిమీద వాలిపోయింది.